

*Пода Р.В.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 081 «Право»
Науковий керівник: Барабаш А.Г.,
к. ю. н., доц., доцент кафедри публічного та приватного права
Національний університет «Чернігівська Політехніка»
rufina.poda@gmail.com*

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

Актуальність теми. Безпечне довкілля є важливим для нормального існування людей та забезпечення задоволення власних потреб у цій сфері. Саме тому діяльність, пов'язана з охороною довкілля вважається обов'язком держави та покладається на велику кількість органів державної влади. До цього переліку, у ролі центрального органу виконавчої влади, входить і Національна поліція.

Метою дослідження є визначення місця Національної поліції у сфері охорони довкілля.

Виклад основного матеріалу. В першу чергу з'ясуємо поняття Національна поліція та як її завдання і повноваження пов'язані з охороною навколишнього природного середовища. З цією метою звернемося до однойменного Закону України. На жаль, Закон України «Про Національну поліцію» прямо не закріплює зобов'язання, пов'язані з охороною довкілля, але відповідно до нього, Національна поліція України (поліція) – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1]. Якщо врахувати конституційне право людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля, то можна одразу допустити, що на працівників поліції покладається обов'язок охороняти від посягань право на безпечне довкілля, протидіяти злочинним діям у цій сфері у випадку їх виникнення. Проте це дуже загальне формулювання, а тому звернемо увагу на інші закони України, котрі стосуються нашого питання.

Стосовно постійної діяльності щодо охорони довкілля, то ключову роль Національна поліція Україна відіграє у контролі за дотриманням законодавства, а у випадку скоєння правопорушення, негайному його припиненні, швидкому встановленні особи правопорушника та притягненні його до відповідальності.

Оскільки першим ми згадали контроль, то розпочнемо з нього. Загалом він реалізовується у всіх сферах екологічної безпеки. Але більшість з них здійснюється спеціальними інспекціями, службами чи агенціями. Наприклад, Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру здійснює державний контроль за використанням та охороною земель усіх категорій та форм власності [2]. Але Постанова Кабінету Міністрів України «Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру» все ж таки зазначає роль у сфері охорони довкілля Національної поліції, котра полягає у встановленні особи порушника та складенні протоколу про адміністративне правопорушення.

Згадуються повноваження працівників Національної поліції і у Положенні Кабінету Міністрів України «Про Державну службу України з безпеки на транспорті», котра зазначає право Національної поліції здійснювати контроль та нагляд за організацією безпечного перевезення дорожніх небезпечних вантажів [3]. Також, саме працівники поліції здійснюють контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, тощо [1].

Таким чином, відбувається захист не тільки людей, а й навколишнього природного середовища, оскільки у випадку відсутності контролю будуть відбуватися неконтрольовані мисливство, рибальство; вибухові речовини у разі детонації здатні викликати зсуви та лавини, що можуть завдати великої шкоди. З цього випливає висновок, що з метою охорони довкілля, контроль за дотриманням обов'язків як фізичними так і юридичними особами здійснює Національна поліція України.

Але все ж таки більш значна роль даного органу у сфері охорони довкілля полягає у притягненні до відповідальності шляхом складення протоколу відповідно до виду правопорушення. Так, згідно норм Кодексу України про адміністративні правопорушення, працівники Національної поліції уповноважені складати протоколи про такі правопорушення: порушення порядку придбання чи збуту об'єктів тваринного або рослинного світу, правил утримання диких тварин у неволі або в напіввільних умовах чи жорстоке поводження з тваринами, але яке не призвело до тілесних ушкоджень, каліцтва або загибелі [4].

Повноваження Національної поліції України у сфері охорони довкілля не обмежуються адміністративним правом. Її працівники можуть бути дізнавачами у випадку скоєння кримінального правопорушення, наприклад, у разі порушення законодавства про захист рослин. Тобто з'ясовується нова роль – участь у досудовому розслідуванні. Також роль поліції частково висвітлює Закон України «Про національну безпеку України» зазначаючи, що державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямована на захист навколишнього природного середовища від надзвичайних ситуацій [5]. Проте вказаний Закон конкретні повноваження поліції у сфері охорони навколишнього природного середовища або їх джерела не зазначає.

Охорона довкілля необхідна у будь-яких випадках, саме тому законодавство України передбачає існування повноважень Національної поліції України з надзвичайних ситуацій. З приводу цього Закон України «Про Національну поліцію» передбачає можливість залучення особового складу до подолання наслідків надзвичайних ситуацій, небезпечних подій, у тому числі аварій. З однієї сторони ці дії не є способами охорони довкілля, оскільки негативні події вже відбулись, проте в той же момент такі дії є способом протидії розповсюдження небезпеки чи виникнення на її фоні нової.

Недоліком правового регулювання повноважень Національної поліції України також є відсутність чіткого визначення у законодавстві взаємодії між її органами та спеціальними службами, агенціями, інспекціями. Варіантом вирішення проблеми видається прийняття норм про повне розмежування за сферами діяльності згаданих органів виконавчої влади (окремо безпека на транспорті, окремо діяльність з питань геодезії, картографії та кадастру та окремо діяльність Національної поліції). Також є проблема надмірного залучення Національної поліції до багатьох сфер, зокрема у сферу кримінального права. З одного боку, оскільки існує окремий підрозділ дізнання, то наче б то перенавантаження не буде, проте з іншої сторони немає сенсу спеціально створювати та залучати лише один підрозділ для кримінальних проступків, можливо, більша користь була як би ці фахівці були залучені до підрозділів та працювали у межах адміністративного права.

Висновки. Національне законодавство, котре має врегульовувати місце Національної поліції України у сфері охорони довкілля, не є цілісним. Щоб хоча б частково відповісти на питання: «Яку роль відіграє поліція у сфері охорони довкілля?», доводиться звернутись до великої кількості нормативно-правових актів, що є недоліком нормотворчої діяльності. Також недоліком є недостатнє врегулювання відносин між Національною поліцією та іншими органами виконавчої влади у сфері охорони довкілля, що може затримувати процес взаємодії між ними. Вирішенням цих проблем є вдосконалення законодавства у сфері системи органів, діяльність яких пов'язана із охороною довкілля.

Список використаних джерел:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.
2. Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру: Положення від 14.01.2015 р. № 15, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-%D0%BF#Text>
3. Про затвердження Положення про Державну службу України з безпеки на транспорті: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 р. № 103. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103-2015-%D0%BF#Text>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984 р. додаток до № 51. Ст.1122.
5. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. Відомості Верховної Ради. 2018. № 31. Ст.241.